

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia siten, että eläimen omistaja tai haltija vastaa tarhattujen sorkkaeläinten pakollisen terveystarkastusohjelman edellyt-

tämien toimenpiteiden kustannuksista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykytila

Eläintautilain (55/1980) 15 §:n 1 ja 2 momentin mukaan valtion varoista maksetaan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään eläintautilain täytäntöönpanoon kuuluvaa tehtävää viranomaisen määräyksestä suorittaneen eläinlääkärin tai muun henkilön matkakustannukset ja palkkiot sekä heidän omien välineidensä ja tarvikkeidensa käytöstä aiheutuneet muut kustannukset. Valtion varoista suoritetaan viranomaisen määräämän alueen eristämisestä ja vartioimisesta aiheutuneet kustannukset.

Pykälän 3 momentissa säädetään tapauksista, jolloin eläimen omistajan on kuitenkin maksettava eläintautilain mukaisen tai sen nojalla määrätyn tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu eläimen tai tavarantoimittajan tuonnista, viennistä, kuljetuksesta tai vapaaehtoisesta terveystarkastusohjelmasta. Lisäksi eläimen omistajan tai haltijan tulee eläinten pakollisten terveystarkastusohjelmien osalta maksaa tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle edellä tarkoitettu korvaus silloin kun Suomea sitova kansainvälinen sopimus tätä edellyttää. Maa- ja metsätalousministeriö määrää tarkemmin maksettavan

korvauksen suuruuden noudattaen soveltuvin osin kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen eläinlääkäritaksassa vastaavan kaltaisista tarkastuksista tai toimenpiteistä määrättyä korvausta, jollei Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa toisin edellytetä.

Tuotantoeläimiä koskevat terveystarkastusohjelmat, kuten naudan virusripulin vastustamisohjelma ja jalostussikojen terveystarkastusohjelma, ovat olleet pääosin vapaaehtoisia. Eläintautilain nojalla pakollisiksi säädetty terveystarkastusohjelmat, kuten salmonellan vastustamisohjelmat, perustuvat Euroopan yhteisön (EY) lainsäädäntöön. Eläintautilain nojalla voidaan säätää terveystarkastusohjelmat pakollisiksi myös silloin kun EY-lainsäädäntöä ei ole, jos kansallinen tilanne niin vaatii. Terveystarkastusohjelmien lopullinen tavoite on varmistaa terveen eläinaineksen tuottaminen ja että niistä saatavat elintarvikkeet ovat kuluttajille turvallisia.

Suomen EU-jäsenyyden myötä on kiinnostus luonnonvaraisiin lajeihin kuuluvien sorkkaeläinten tarhaukseen lisääntynyt. Koska kiinnostus tähän tarhaukseen on aiemmin ollut vähäistä eivätkä tutkimusmenetelmät esimerkiksi tuberkuloosin varalta näillä eläimillä ole olleet riittävän luotettavia, ei ole ollut tarvetta antaa määräyksiä sorkkaeläinten tarhaukseen koskevista terveystarkastusoh-

jelmista. Maassamme on viisi peuratarhaa, 55 villisikatarhaa ja yksi muflontarha. Muita sorkkaeläinlajeja ei ole poroja lukuun ottamatta tarhattu. Tarhausta koskevan mielenkiinnon lisääntymisen ja tutkimusmenetelmistä saadun lisätiedon vuoksi maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston on tarkoitus antaa päätös muun muassa peuratarhojen terveysvalvontaohjelmasta, joka sisältäisi toimenpiteet tarttuvien tautien vastustamiseksi peuratarhoilla muun muassa tuberkuloosin ja bruselloosin osalta. Päätöksen on tarkoitus tulla voimaan kevään 1997 aikana.

Suomen nautakarja on komission päätöksen nojalla virallisesti nautatuberkuloosista vapaa. Suomella on virallinen vapaus myös nautakarjan bruselloosin osalta. Suomi on lisäksi saanut lisävakuudet eli oikeuden tutkia maahantuotavat eläimet herpesviruksen aiheuttaman IBR/IPV-taudin osalta, jollei lähtömaalla ole vastaavia vakuuksia. Asiaa koskevat komission päätökset ovat: 1) valvontamenetelmistä nautakarjan virallisesti tuberkuloosista vapaan aseman säilyttämiseksi Suomessa annettu komission päätös (94/959/EY), 2) valvontamenetelmistä nautakarjan virallisesti luomistaudista vapaan aseman säilyttämiseksi Suomessa annettu komission päätös (94/960/EY) sekä 3) Suomeen tarkoitettujen nautojen tarttuvaa rinotrakeiittia koskevista lisätakeista tehdyn komission päätöksen 93/42/ETY muuttamisesta annettu komission päätös (94/962/EY).

Eläinten terveyttä koskevista vaatimuksista eläinten, siemennesteen, munasolujen ja alkioiden yhteisön sisäisessä kaupassa ja yhteisöön tuonnissa siltä osin, kuin niitä eivät koske direktiivin 90/425/ETY liitteessä A olevassa I jaksossa mainittujen erityisten yhteisön säädösten eläinten terveyttä koskevat vaatimukset annettu neuvoston direktiivi (92/65/ETY) sisältää eläintautivaatimukset EU:n jäsenvaltioiden välistä kauppaa varten muun muassa luonnonvaraisiin sorkkaeläimiin kuuluvien eläinlajien osalta. Direktiivin 6 artiklan 2 kohta sallii kuitenkin kansallisten päätösten antamisen näiden eläinten osalta tuberkuloosin tutkimiseksi tarvittavista vaatimuksista, koska EY-lainsäädäntöä ei ole tältä osin toistaiseksi harmonisoitu.

Erityisesti tuberkuloosin leviämisen ehkäisemiseksi peurojen päästäminen vapaaksi tarhasta tai luovuttaminen elävänä ilman maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston lupaa on ollut maa- ja

metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksellä kielletty 1 päivästä elokuuta 1996 lukien ja peurojen siirtäminen luonnosta tarhoihin 15 päivästä elokuuta 1996 lukien. Siirtokielto koskee paitsi Suomen sisällä tehtäviä siirtoja, myös siirtoja Ahvenanmaalta manner-Suomeen. Tarhattujen villisikojen päästäminen vapaaksi luontoon ilman eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston lupaa on puolestaan ollut kiellettyä määraikaisesti 17 päivästä heinäkuuta 1996 lukien. Siirtokiellot ovat voimassa 1 päivään kesäkuuta 1997.

1.2. Muutosten tarve ja ehdotetut muutokset

Eläintautien leviämisen estämiseksi tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä on niiden tarhaukselle asetettava tätä varten ehtoja. Eläintauteja, jotka voivat levitä tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä muihin tuotantoeläimiin, ovat esimerkiksi tuberkuloosi, bruselloosi ja herpesvirustartunnat. Näistä tuberkuloosi ja bruselloosi voivat tarttua myös ihmiseen. Lisäksi tuberkuloosissa esiintyy kantoja, joihin nykyiset lääkkeet eivät tehoa. Suomen nautakarjan nykyinen vapaus nautatuberkuloosista on tulos vuosikymmeniä jatkuneesta ja suuria taloudellisia uhrauksia vaatineesta työstä. Tarhattujen sorkkaeläinten välityksellä leviävien, Suomesta jo hävitettyjen tarttuvien eläintautien leviämistä uudelleen maahan on tarhattujen sorkkaeläinten tuonnin yhteydessä vaikea estää. Tämä johtuu siitä, että osaa tarhattavien sorkkaeläinten taudeista on vaikea todeta tuonnin yhteydessä ja toisaalta taudin toteamiseksi tai poissulkemiseksi saatetaan tarvita useita tutkimuksia. Osa näistä eläintaudeista kuten tuberkuloosi voi myös esiintyä piilevänä ja puhjeta vasta kuljetuksesta tai tarhauksesta aiheutuvan stressin seurauksena.

Eläintautitilanteen seuranta terveysvalvontaohjelmien avulla on tarhattujen sorkkaeläinten osalta tarpeen eläintautien nopean toteamisen varmistamiseksi tai eläinten tautivapauden säilymisen osoittamiseksi. Säännöllinen seuranta varmistaa sairaiden tai tartuntavaarallisten eläinten nopean lopettamisen taudin hävittämiseksi ja sen leviämisen estämiseksi. Koska tarhattavien sorkkaeläinten tuontia muista jäsenmaista ei voida kieltää, tautitilanteen muun valvonnan merkitys korostuu.

Sorkkaeläinten tarhaaminen tulonhankki-

mistarkoituksessa on usein sivuelinkeino ja yleensäkin vasta yleistymässä oleva uusi elinkeino. Toiminnan laadun vuoksi ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat toimenpiteet rahoitettaisiin valtion varoin. Tutkimukset tulisivat valtiolle myös kohtuuttoman kalliiksi. Jotta tarhattujen sorkkaeläinten terveysvalvontaohjelmat olisi mahdollista käytännössä toteuttaa, on eläinten tarhaajien maksettava itse kaikki terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset. Tämän vuoksi *eläintautilain* kustannuksia ja korvauksia koskevaa 15 §:n 3 momenttia on tarpeen muuttaa niin, että tarhattujen sorkkaeläinten pakollisesta terveysvalvontaohjelmasta aiheutuvat kustannukset tulisivat tarhaajan maksettavaksi. Tarhatuilla sorkkaeläimillä tarkoitetaan tässä yhteydessä luonnonvaraisiin lajeihin kuuluvia sorkkaeläimiä, joita ovat esimerkiksi valkohäntäpeura, kuusi-peura, metsäpeura, metsäauris, japaninpeura, saksanhirvi, villisika ja mufloni. Tarhatuilla sorkkaeläimillä ei tarkoiteta poroa. Tarhattujen sorkkaeläinten terveysvalvontaohjelmat eivät kuitenkaan koske eläintarhoja edellyttäen että niistä ei luovuteta eläviä sorkkaeläimiä muualle kuin muihin eläintarhoihin eikä luonnonvaraisten sorkkaeläinten siirtoistutuksia, joissa luonnosta otettuja sorkkaeläimiä pidetään lyhytaikaisesti tarhattuna tarkoituksena vapauttaa ne uudelleen luontoon muulle alueelle.

Ehdotetun lainmuutoksen jälkeen on tarkeitus antaa maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksellä tarhattujen sorkkaeläinten terveysvalvontaohjelmat. Terveysvalvontaohjelmat mahdollistavat jatkuvan koko maan kattavan yhdenmukaisen eläintautiseurannan toteuttamisen ja siten tehokkaan tavan ennaltaehkäistä eläintautien leviämistä ja maahantuloa. Terveysvalvontaohjelmilla veloitettaisiin tarhojen omistajat ja haltijat tutkituttamaan tarhansa eläimet säännöllisesti. Ehdotetun lain mukaan tämä tehtäisiin heidän omalla kustannuksellaan.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lain mukaan tarhaajan vastattavaksi tulisivat kaikki ne kustannukset, jotka aiheutuvat terveysvalvontaohjelmien mukaisesta tarttuvien eläintautien seurannasta tarhoilla. Kustannukset muodostuvat terveys-

valvontaohjelman mukaisista eläinlääkärin tarkastuskäynneistä ja toimenpiteistä sekä eläintautien varalta tehtävistä tutkimuksista aiheutuvista kuluista. Tarhaajien vastattaviksi tulevat kustannukset ovat riippuvaisia tarhauksen tarkoituksesta, tarhatuista eläinlajeista, tarhalla olevien eläinten lukumäärästä sekä eläinlääkärin matkakorvauksista. Esimerkiksi 20 peuran peuratarhalle, joka myy eläviä eläimiä, terveysvalvontaohjelmasta aiheutuvat kustannukset ovat ohjelman ensimmäisenä vuonna noin 8 000 markkaa ja toisen ja kolmannen vuoden kustannukset ovat noin 4 500 markkaa vuodessa ja sen jälkeen noin 800 markkaa joka toinen vuosi. Kustannukset saattavat hieman vaihdella eläinlääkärin matkan pituudesta riippuen. Peurojen kiinnittäminen tutkimusten suorittamista varten saattaa lisäksi aiheuttaa tarhaajalle huomattaviakin lisäkustannuksia. Tarhoilla, jotka eivät luovuta eläviä eläimiä, terveysvalvontaohjelman perustana on lihan tarkastus. Tällöin myös kustannukset jäävät alhaisemmiksi.

Eläintautilain 15 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö määrää terveysvalvontaohjelmien mukaisista tarkastuksista eläinlääkärille maksettavan korvauksen suuruuden. Tällöin noudatetaan soveltuvin osin kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen eläinlääkärintaksassa vastavan kaltaisista tarkastuksista ja toimenpiteistä määrättyä korvausta. Asiaa koskee maa- ja metsätalousministeriön päätös 22/EEO/1995 (muutettuna päätöksellä 31/EEO/1996).

Päätöksessä määrätään korvausten perusteet, vientitarkastuksista perittävien palkkioiden määrät, eläinten terveysvalvontaohjelmien yhteydessä eläimen omistajan tai haltijan suorittamat korvaukset ja matkakustannusten korvaukset. Kyseinen päätös tulee muutettavaksi niin, että se kattaa myös pakolliset terveysvalvontaohjelmat tarhattujen sorkkaeläinten osalta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkатыönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Esityksestä on pyydetty lausunto maa- ja metsätalousministeriön maatalousosastolta ja kala- ja riistaosastolta, valtionvarainministeriöltä, Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselta, läänineläinlääkäreiltä, Maa- ja metsätalous-tuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska

Lantbruksproducenternas Centralförbundilta, Suomen eläinlääkäriliitolta, Metsästäjien keskusjärjestöltä, Ähtärin eläinpuistolta, Rannan eläinpuistolta sekä maa- ja metsätalousministeriön tiedossa olevilta peura- ja villisikatarhaajilta.

Valtiovarainministeriö on katsonut, että esitystä tulee täsmentää siten, että kaikki terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset tulevat aiheuttamisperiaatteen mukaisesti tarhaajien maksettaviksi. Esityksessä ehdotettu sanamuoto kuitenkin jo johtaa tähän lopputulokseen. Myös Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen sekä Vaasan, Mikkelin ja Kuopion lääninhallitusten lausunnoissa kannatetaan tarhaajan velvollisuutta maksaa terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset. Ahvenanmaan maakuntahallitus on esittänyt kustannusten jakamista valtion ja tarhaajien kesken. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ei vastusta eläintautilain muuttamista siten, että eläimen omistaja tai haltija vastaa ohjelman edellyttämien tarkastusten kustannuksista, jos pakollisen terveysvalvontaohjelman toimenpiteet kohdistetaan eläinten hankinta- ja myyntitapahtumiin. Kymen, Lapin ja Pohjois-Karjalan lääninhallituksilla, Suomen eläinlääkäriliitolla ja Metsästäjien Keskusjärjestöllä ei ole ollut huomautettavaa esityksen johdosta. Ähtärin eläinpuiston lau-

sunnossa ei ole myöskään esitetty muutoksia esityksen asiasisältöön. Villisikojen tarhaajat ovat vaatineet, että valtion tulisi vastata mahdollisesta villisikojen terveysvalvontaohjelmasta aiheutuvista kustannuksista. Peura-eläinten tarhaajat ovat niinkään suhtautuneet esitykseen kielteisesti ja katsovat, että valtion tulisi vastata terveysvalvontaohjelmista aiheutuvista kustannuksista.

Esityksen perustelujen kohtaa 1.2. on valtiovarainministeriön lausunnon johdosta täsmennetty niin, että siitä selvemmin ilmenee, että tarhaajan maksuvelvollisuus kattaa kaikki terveysvalvontaohjelmista aiheutuvat kustannukset. Lain perusteella annettavan peurojen terveysvalvontaohjelman mukaan tiukimmat vaatimukset koskevat tarhoja, joista taudin leviämiskirski on suurin eli tarhoja, jotka myyvät eläviä eläimiä eteenpäin. Muilla tarhoilla ohjelma pohjautuu lihantarkastukseen.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 15 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 424/1994, seuraavasti:

15 §

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä eläimen tai tavarán omistajan tai haltijan tulee kuitenkin maksaa tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu eläimen tai tavarán tuonnista, viennistä tai kuljetuksesta taikka vapaaehtoisesta eläinten terveysvalvontaohjelmasta. Eläimen omistajan tai haltijan on myös maksettava tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu tarhattujen sorkkaeläinten pakollisesta terveysvalvontaohjelmasta. Muiden pakollisten terveysvalvontaohjelmien osalta eläimen omistajan tai haltijan on maksettava

tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle edellä tarkoitettu korvaus silloin, kun Suomea sitova kansainvälinen sopimus tätä edellyttää. Maa- ja metsätalousministeriö määrää tarkemmin maksettavan korvauksen suuruuden noudattaen soveltuvin osin kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen eläinlääkäritaksassa vastaavan kaltaisista tarkastuksista tai toimenpiteistä määrättyä korvausta, jollei Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa toisin edellytetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 21 päivänä maaliskuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Antti Kalliomäki*

Laki

eläintautilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/1980) 15 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 424/1994, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä eläimen tai tavarän omistajan tai haltijan tulee kuitenkin maksaa tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu eläimen tai tavarän tuonnista, viennistä, kuljetuksesta tai vapaaehtoisesta eläinten terveystalvontaohjelmasta. Lisäksi eläimen omistajan tai haltijan tulee pakollisten eläinten terveystalvontaohjelmien osalta maksaa tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle edellä tarkoitettu korvaus silloin, kun Suomea sitova kansainvälinen sopimus tätä edellyttää. Maa- ja metsätalousministeriö määrää tarkemmin maksettavan korvauksen suuruuden noudattaen soveltuvin osin kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen eläinlääkäritaksassa vastaavan kaltaisista tarkastuksista tai toimenpiteistä määrättyä korvausta, jollei Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa toisin edellytetä.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä eläimen tai tavarän omistajan tai haltijan tulee kuitenkin maksaa tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu eläimen tai tavarän tuonnista, viennistä tai kuljetuksesta taikka vapaaehtoisesta eläinten terveystalvontaohjelmasta. Eläimen omistajan tai haltijan on myös maksettava tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle korvaus tarkastuksesta tai toimenpiteestä, joka aiheutuu tarhattujen sorkkaeläinten pakollisesta terveystalvontaohjelmasta. Muiden pakollisten terveystalvontaohjelmien osalta eläimen omistajan tai haltijan on maksettava tarkastuksen tai toimenpiteen suorittajalle edellä tarkoitettu korvaus silloin, kun Suomea sitova kansainvälinen sopimus tätä edellyttää. Maa- ja metsätalousministeriö määrää tarkemmin maksettavan korvauksen suuruuden noudattaen soveltuvin osin kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen eläinlääkäritaksassa vastaavan kaltaisista tarkastuksista tai toimenpiteistä määrättyä korvausta, jollei Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa toisin edellytetä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*